

Bùi Hiền

Vnthuquan.net, 2009.

Thằng xin

Bác chài, đứng chạng trên sạp thuyền, mình hơi lùn, ngực căng vòng rúm đỏ, gác thúng cá lên một đầu gối rồi trút cá xuống chiếc lào (1).

Chủ thuyền, ông nhà nghề, gọi người mua cá:

- Mụ Phiên đâu rồi, đến nhận thẻ, cà (2).

Những con cá trích, vẩy bạc loang loáng biếc, trượt từ thúng xuống lào lạch đạch. Tay bác chài giật giật nhanh và rất nhẹ, cá lướt từ từ không ép chặt lên nhau trong lào, khiến lợi người bán. Một bác khác quỳ trên sạp, hai tay nổi gân đờ xuống cặp lào. Mụ Phiên kêu:

- Đừng đờ, đừng đờ, bẹp lào của tôi mất. Làm thế thì đông một lào

thật ra chỉ được một nửa.

Ông nhà nghề, vốn người làng bên, đáp bằng giọng oang oang của những bộ ngực nở đã quen hò hét giữa sóng gió:

1. Thúng đông cá.

2. Kìa.

- Nói vậy! Thế thì kẻ đi chài chẳng mấy lúc mà giàu to, ru!

Bác đông cá vớt thúng, đưa tay khóa cá trong lào cho bằng mặt, đoạn hô, giọng kéo dài:

- Thề... e... e... e...

Ông nhà nghề rút trong bó đũa, nắm ở tay một chiếc, giơ cho người mua. Nhưng mục Phiên kêu giã nảy:

- Không, không nhận, đông hao thế không được.

Bác chài quỳ rạp mình thò tay bốc dưới khoang ba bốn con cá bỏ vào lào rồi vừa xoa bàn tay trên mặt lào cá vừa nói:

- Đông ngang cạp lào rồi, còn muốn đầy có ngọn nữa cà ru?

Mục Phiên vẫn hét, mồm quét trầu há đỏ lòm:

- Không cà ru cà rót gì hết, bỏ vô vài mươi con nữa, không thì tôi không lấy.

Mục bỗng quay lại đét vào lưng một thằng mình trần đến thất lưng ngời chòm hóm như con chó tiền rưởi phía sau mục:

- Xin, bỏ ra không chết!

Thằng Xin vớt nhanh vào lòng mấy con cá hần vừa thò tay lấy cạp, đoạn giơ bàn tay còn nhầy nhựa vảy cá, gắt lớn để chối:

- Ai lấy gì đâu?

Ông nhà nghề nói:

- Chào, cái quân hôi cá! Ăn cắp như nhem!

Đoạn thừa cơ mụ Phiên đang bận trí về mấy con cá bị hôi, ông giở chiếc đũa vào tay mụ, miệng bảo:

- Trút cá đi.

Bác chài nhanh nhẹn nhắc lèo cá trút xuống chiếc xuồng của người mua ghé cạnh thuyền lưới. Mụ Phiên vô tình nắm lấy thẻ, khi sức nhớ, quay lại kêu ầm:

- Lèo sau, phải đóng cho dôi để bù vô.

Hai bác chài đứng trong khoang thuyền, dùng cào xúc cá vào rổ, chuyển dần lên; chân họ dẫm những vảy đến tận đầu gối. Nước cá bắn lên má, họ nghiêng đầu giờ cánh tay xát bả vai vào má cho đỡ ngứa xót.

Thằng Xin vẫn ngồi rình, lại thò tay bốc một nắm cá trong rổ. Ông nhà nghề trông thấy, tóm cổ hắn, khiến hắn rụt đầu lại. Ông ta dìu hắn tới mạn thuyền, hắn cưỡng lại rất hăng. Ông bèn ẩy mạnh, hắn lặn tòm xuống sông. Một giây sau, hắn nhô đầu lên, hỉ từ mũi ra hai luồng nước bạc súa, giờ tay bấu lấy tai thuyền. Ông nhà nghề rút một cái cọc chèo, dọt lên tay hắn. Hắn chửi một tiếng thô tục, vung tay vứt mấy con cá đã hôi được vào mặt ông ta, rồi vội hụp xuống lặn một hơi vào bờ.

Về đến nhà, thằng Xin cứ để nguyên quần áo ướt mèm, ngồi cúi đầu chống tay. Mẹ hắn, mụ Xin, đang ngồi làm vàng mã, liếc nhìn nhưng không dám hỏi. Chợt thằng Xin kêu:

- Mẹ!

Mụ hỏi:

- Gì thế?

- Mẹ kiếm trâu cau sang nói với ông Thiệu cho tôi một chân trai dưới

thuyền lưới. Rầy tôi không đi hôi cá nữa.

Mụ Xin nhìn con, lo ngại. Thằng Xin ngồi thàn lằn luồng mắt đen tối dán xuống đất. Hấn gọi lại trong trí mụ hình ảnh cha hấn. Cũng đôi mắt lằm lằm đỏ ngàu, cũng vẻ mặt cẩu rầu, cũng đôi môi dày hần học mím chặt của người chồng xưa, một người đàn ông quá khổ cực vì làm ăn vất vả và đông con, đã quay lại làm khổ mụ suốt hai mươi năm trường. Mụ Xin đã sống nhẩn nhục trong sự hành hạ của chồng cho đến một hôm, một bạn chài tới báo bác Xin đã bị cá mập nuốt. Tấn thảm kịch thực giản dị và ghê gớm: bác Xin lặn xuống gỡ lưới, hồi lâu, bỗng một bong bóng rất lớn nổi lên vỡ bùng trên mặt nước: thế rồi hết. Mụ khóc lóc thảm thiết, và trong lòng thương nhớ vẫn giữ kỷ niệm bi đát của người quá cố, một kẻ tàn nhẫn phũ phàng, nhưng cũng là nơi nương tựa của mụ. Thằng Xin nhắc:

- Mẹ nhá!

Từ mấy hôm nay, thằng Xin nảy ý định đi chài. Mẹ hấn, từ sau cái chết thê thảm của chồng, giữ trong lòng nỗi khủng khiếp huyền bí về biển cả, vẫn khuyên dỗ để giữ đứa con trai một lại. Mụ nói:

- Thôi đừng đi lưới. Cứ ở nhà cũng chán vạn nghề, vác muối thuê...

- ở nhà mà chết đói à? Mẹ bố hấn đếch!

Thằng Xin gắt lên rồi nhìn mẹ bằng luồng mắt lằm lằm. Hấn vẫn không bao giờ tha thứ cho mụ cái tội nghèo. Mỗi khi ăn không đủ no, hấn đá phắt niêu cơm rỗng, vừa chửi đồng vừa nhìn mẹ hấn và mấy đứa em gái đông lít nhít bằng cái nhìn thăm thía. Mùa đông, những đêm quá rét, không ngủ được, hấn xé toạc cả những chăn bì vứt tung tóe, lấy chổi hoặc giặt tranh mái nhà đốt ngồi sưởi.

Mùa rét sắp đến, những thằng Đĩ Côn, Năm Xòe, đồng tuổi thằng Xin, hoặc kém hơn - trong làng có tục tảo hôn - lần lượt lấy vợ. Lòng

thằng Xin càng nung nấu trong sôi nổi giày vò của khí huyết.

*

* *

Thằng Xin nuôi tha thiết cái ý định góp nhóp để làm giàu. Có tiền thì không ai ức hiếp được mình. Có tiền lại cưới được vợ. Bỏ nghề hôi cá khốn nạn, hấn đi trai dưới thuyền lưới ông Thiệu. Hấn vui lòng hầu hạ bạn chài, thổi cơm, tát nước, đêm khuya lò dò trong xóm ran tiếng chó để gọi người đi biển. Hấn cũng sắm, như những bạn chài khác, một cái hòm mộc vuông để mang theo vật dụng và lương thực khi ra khơi; hấn góp nhóp tiền phần của mỗi chiều lưới - phần trai ít ỏi lắm, chỉ bằng nửa phần tiền bạn thôi - thêm vào đó khoản bán mực hay cá hấn đã câu được. Mỗi lần về nhà hấn lại mở hòm ra đếm tiền, tỉ mỉ xâu thành từng chuỗi, dưới mắt ham muốn nhưng nhẩn nhục của mẹ hấn. Hấn tính chỉ trong dăm tháng, hấn có thể có tới vài chục quan tiền, đủ cưới vợ, và hấn rửa lên một tiếng bằng lòng. Hấn định sẽ bàn với mẹ để đi dạm con Chắt bên xóm Đoài, mà hấn đã để ý đến đôi má béo hồng...

Một hôm, thằng Xin trích ra một số tiền nhỏ đi chợ huyện. Đã biết làm đóm, hấn sắm một cái gương nhỏ hình bồ dục, một cái lược sừng tiền rươi để khỏi phải dùng thứ lược cài bằng dây thép. Hấn lại liệu mua thêm cái khăn mặt đỏ để cột lên đầu, giữ tóc. Như thế chắc hấn sẽ có vẻ bảnh trai lắm. Chiều, thằng Xin trở về. Khi muốn cất những vật mới mua vào hòm, hấn bỗng giật thót: chìa khóa không có trong túi nữa. Hấn gọi thất thanh:

- Mẹ ơi! Mẹ!

Mụ Xin đang nấu cơm dưới bếp, chạy lên. Hấn nói không ra hơi:

- Mất mất rồi, mẹ ạ... Mất rồi!

- Mất gì kia chứ?

- Cái chìa khóa.

Mụ Xin sợ con nổi cơn điên, xằng xái tìm, nói luôn miệng:

- Tìm lại trong túi coi. Hay là hấn rơi xuống đất? Không chừng để quên trong áo mi thay khi ra đi.

Thằng Xin nhảy xổ đến thọc tay vào túi chiếc áo còn giắt trên vách.

Mắt hấn lộ vẻ thất vọng. Mụ Xin cúi nhìn khắp trên nền đất, luôn miệng nhắc:

- Cứ tìm, thế nào cũng thấy. Không mất đi đâu được. Cứ tìm cho khắp.

Bụng thoáng một ý lo sợ, thằng Xin chạy tới nhấc hòm lên. Hấn thấy nhẹ hơn mọi hôm, bèn lắc hòm rất mạnh và rất lâu rồi kêu lên, giọng tuyệt vọng:

- Chết rồi, ai ăn cắp hết tiền của tôi rồi.

Mụ Xin cũng tới nhấc hòm xem nặng nhẹ. Giữa lúc đó, thằng Xin đã chạy đi lấy con dao rựa lên, xô mẹ ra tàn nhẫn, đoạn phăm phăm cạy nắp hòm. Mảnh gỗ bật tung, mở hoác. Nhìn vào góc hòm trống rỗng, thằng Xin có một giây im lặng ngơ ngác, rồi bỗng cơn điên của hấn nổ bùng. Sau một tiếng nguyên rửa độc địa, hấn hét lên, lưỡi líu lại:

- Đứa nào ăn cắp tiền đây, bỏ ra không thì bố hấn cũng chết! Mẹ hấn cũng chết! Tao giết chết cả nhà!

Bất thần, luồng mắt đỏ ngầu của hấn chụp lấy mụ mẹ. Mụ rúm người lại, mặt tái mét. Mụ biết hấn có ý nghi cho mình. Mụ bỗng nhớ ra:

- à, khi nãy có thằng Năm vô đây.

Thằng Xin vẫn nhìn mụ lăm lăm.

- Ai, thằng Năm Chột à?

- Hấn đó. Lúc ấy tao ở dưới bếp đi lên thì thấy hấn đi ra cổng. Hấn vô

lúc nào tao không biết.

Một tia chớp lóe trong trí thẳng Xin. Hắn nhớ khi đi ngang cổng nhà thẳng Năm, hồi sáng, có nghe một tiếng "keng" của vật gì rơi. Hắn vừa nhìn xuống đất, vừa soát túi, thấy chuổi tiền vẫn y nguyên, hắn yên lòng bỏ đi, không nghĩ đến chìa khóa. Khi ngẩng đầu hắn thấy thẳng Năm đứng tựa cổng, chăm chú nhìn chỗ hắn vừa dừng lại bằng con mắt chột. Thẳng Năm gập luồng mắt hắn thì vội quay mặt đi, giả tảng đùa với con chó mực.

Thẳng Xin đứng lặng suy nghĩ, ngực thở từng hơi mạnh. Chợt hắn phăm phăm đi ra. Mụ Xin vội nhẩy tới nắm lấy tay cầm dao của hắn. Hắn đập mụ ngã lẩn. Không ngoái lại, hắn vác dao lao ra cổng, rẽ quặt về phía nhà thẳng Năm Chột. Mụ Xin đau quá nằm bất động trên đất. Gần như ngờ ngạc đi, mụ vẫn cố dõ theo bước chân thẳng con chạy thành thịch.

Có tiếng cổng nửa bị đẩy cào đất lạch rạch, tiếng con chó Mực sủa, tiếp theo liền tiếng rít đau đón ghê tai của nó. Rồi một cuộc trao lời huyền não, thẳng Xin hét, chửi, dọa, thẳng Năm, hét, chối, chửi lại. Bỗng một tiếng kêu: "Ua chao ôi!" của thẳng Năm rít lên. Rồi im lặng.

Mụ Xin nhắm mắt, tưởng ngất đi. Khi mở mắt, mụ thấy thẳng Xin chạy về, ôm trên bụng những chuổi tiền đồng. Tay kia vẫn cầm con dao rựa; con dao loang máu đỏ thẫm. Hắn nói lẩm bầm: "Cho chừa cái thói ăn cắp."

- Mi... Mi...

Mụ Xin run lên lập cập, không nói được nên lời. Thẳng Xin vứt dao xuống nền nhà, máu văng ra, điểm mấy giọt tròn đỏ thẫm trên đất. Hắn bỏ những chuổi tiền qua khe hở của hòm, vừa bỏ vừa đếm. Đoạn hắn ngồi trên mặt hòm, tay chống đầu gối, yên lặng nhìn con

dao. Mụ Xin vẫn ngồi quy, vẻ mặt ngu độn.

Bên hàng xóm, tiếng xôn xao nổi lên, theo tiếng lô la của mụ Lập, mẹ thằng Năm. Hồi sau, một toán người rùng rùng chạy tới, đi trước hết là mụ Lập, miệng vừa khóc vừa thét: "Hắn giết con tôi, ua làng nước ôi!", hai tay đỡ ngang mình thằng Năm mê man, mắt nhắm, tay phải buông thõng, bàn tay cụt hẳn! Máu phun ra như vòi từ cổ tay, nhưng mụ Lập, theo thói nhà quê hay "phân bua" cứ đứng trước mặt mụ Xin kể lể:

- Hàng xóm coi đây này, thằng Xin hắn giết chết con tôi rồi! Hắn giết chết con tôi rồi! Ua Xin ôi là Xin ôi! Ai lật hộ con dao cho một tí để tôi trình làng.

Các bác đàn ông hét nhau mời ông Lý và kiếm giẻ, kiếm thuốc Lào để cầm máu. Căn nhà nhỏ huyên náo lên.

Duy thằng Xin vẫn ngồi lặng yên. Hắn ngồi đờ lên hòm tiền như sợ bị mất cấp lượt nữa.

1940

Rút từ tập truyện ngắn Năm và,

Nxb.. Đời nay, Hà Nội, 1941